

Projekt zakona o narodnih šolah.

(Iz »Narodne Prosvete«.)

Izvršnemu odboru UJU.

Čast mi je obvestiti tovariše v Izvršnem odboru, da je komisija za redakcijo dr. Čajkovčevega projekta zakona o narodnih šolah, v kateri sem sodeloval kot delegat Izvršnega odbora, že dokončala svoje delo in oddala pregledani osnutek ministrstvu prosvete.

Delo komisije je trajalo 17 dni.

Ves projekt smo pretresali v detaljih in ga v marsičem izmenjali. Na naše pripombe se je komisija v večini slučajev ozirala in mnogim željam in zahtevam šole in učiteljstva je bilo ugodeno.

Smoter šole.

Naloga osnovne šole je prevzeta v zakon po projektu našega združenja z malo modifikacijo.

Šolska obveznost.

Trajanje šolske dobe, ki je bilo predmet največje diskusije v komisiji in ki je, z ozirom na razmere v naši državi, eden najtežjih problemov, rešeno je tako, da ostane še nadalje obvezno popolno štiriletno šolanje, a za nadaljnje šolanje bode obvezno redno obiskovanje šole samo v petih zimskih mesecih, a ostali čas bodo hodili otroci v šolo le enkrat tedensko ves dan, ali pa dvakrat tedensko po pol dneva. Na ta način bi imeli vendar osemletno šolsko obveznost.

Meščanske šole.

Meščanske šole niso zapopadene v tem zakonu, ker bo izdelan za iste specialni zakon.

Otvorjanje šol.

Za otvoritev šole je potrebno 30 otrok. Med dolžnosti šolske občine se je ustavila tudi dolžnost, ki je bila slučajno izpuščena, da plača tudi šolskega slugo.

Črtana je odredba, da v mestih, kjer je mogoče dobiti za učiteljstvo udobna stanovanja, ni treba občini zidati istih.

Fond za zidanje šol.

V zakon je uvrščena odredba o osnovanju državnega fonda, iz katerega se bodo dajala siromašnim občinam za zgradbo novih šol posojila, po obrestni meri Narodne banke. Razen tega bode dajala država revnim občinam subvencije tudi za popravila šolskih poslopij in za šolske potrebščine. Sicer pa je vzdrževanje šol dolžnost občin, le učiteljstvo plačuje država. Od tega je izvzeta Bosna, kjer še niso urejene občine. Dokler se tam ne organizirajo iste, bode šole vzdrževala država.

Vzdrževanje šol.

Vprašanje vzdrževanja šol je popolnoma zasigurano. Šolam se bode plačevalo mesečno $\frac{1}{12}$ šolskega proračuna. Ako bi politična občina tega ne hotela izplačati, se more znesek dvigniti pri blagajni finančne uprave, a ista ga potem izterja od občine.

Proračun šolskih odborov bodo odobravali oblastni šolski odbori, nakar se odobren proračun vnese v proračun politične občine.

Predvideni so tudi viri za ustanovitev krajevnega šolskega fonda pri vsaki šoli.

Jasnejše so označene odredbe o nabavljanju knjig in drugih šolskih potrebščin za učence, a šolske občine so dolžne za siromašne otroke nabavljati vse potrebščine.

Učni načrti.

Učne načrte in programe bo predpisovalo ministrstvo prosvete po zaslišanju Glavnega prosvetnega sveta, a načrte iz nauka o veri, po zaslišanju pristojne cerkvene oblasti.

Tudi člen, ki govori o pouku v šolah drugih narodnosti je spremenjen v smislu naših zahtev.

Vprašanje veronauka je regulirano sledeče: samostojni kateheti bodo še nadalje poučevali veronauk na šolah, a tamkaj kjer istih ni, poučujejo veronauk učitelji, ki morajo biti, kjer je le mogoče, iste vere. Samo tam, kjer učitelj ni iste vere, more minister v sporazumu z duhovno oblastjo odrediti, da poučuje veronauk duhovnik.

Nameščanje.

Učiteljska mesta se izpopolnjujejo z razpisom, a upraviteljska samo tedaj, če je na šoli najmanj 5 učnih oseb. Pri izbiri kandidatov za razpisana mesta se jemlje v obzir v prvi vrsti ocena o splošnem prosvetnem delovanju, družinske potrebe in šele na četrtem mestu službena leta.

Komisija za namestitev je dvojna, in sicer oblastna in centralna. Oblastna komisija bo morala izvršiti vsa tehnična dela in predložiti po dva kandidata za vsako izpraznjeno mesto. Ob priliki predlaganja mora dostaviti oblastna komisija vse akte in dokumente izbranih in neizbranih kandidatov. Centralna komisija more izbrati tudi druge kandidate, ako uvidi, da so kandidati predlagani po oblastni komisiji nepravilno izbrani.

Disciplinski predpisi.

Kar se tiče disciplinarnih predpisov za učiteljstvo, je v načelu sprejet postopek, ki je po zakonu predpisan za vse državne uslužbenke, a namesto pravnih sodišč in Državnega sveta, se ustanavljajo za učitelje Oblastna učiteljska disciplinarna sodišča in vrhovno disciplinarno sodišče pri ministrstvu prosvete. Oblastnim disciplinarnim sodiščem predseduje pravnik, a sodniki so oblastni šolski nadzorniki, sreski nadzornik in dva učitelja, najstarejša po letih. V vrhovnem disciplinarnem sodišču, ki kot kasacija pretresa razsodbe oblastnih sodišč, je predsednik pravni referent pri ministrstvu prosvete, a kot člana sta tudi dva učitelja, ki jih imenuje Glavni prosvetni svet.

Učiteljice.

Za učiteljice je predvideno, da morejo postati upraviteljice na dekliških šolah, a na mešanih le tedaj, če ni tamkaj nobenega stalnega učitelja. Odredba, ki zabranjuje učiteljicam poroko brez dovoljenja ministrstva, je črtana iz projekta.

Črtana je nadalje odredba, da bi mogli biti nastavljeni tudi pomožni učitelji, nego samo začasni in stalni. Tudi točka, da bi mogli postati učitelji prosvetni inspektorji, je izostala.

V smislu našega predloga je spreminjena odredba o kaznih staršev radi nerednega šolskega obiska otrok in odredba, da more upravitelj zaposliti učne osebe I. in II. razreda v višjih razredih do 26 tedenskih ur. Učiteljski sveti porazdelijo učiteljstvo po razredih in oddelkih, a v slučaju nesporednosti ima odločati šolski nadzornik.

Šolski zdravniki.

Cel oddelek o šolskih zdravnikih je spremenjen po predlogu dr. Štancarja, načelnika ministrstva narodnega zdravja za narodno higijeno.

Nadzorniki.

Sreski in oblastni nadzorniki morajo polagati nadzorniški izpit.

Razen teh glavnih izprememb je še mnogo neznatnejših, ki omogočajo boljšo jasnost in pravilnejše razumevanje.

Mih. M. Stanojevič.

Učiteljski pravnik.

—§ Najnovejše načelne odločbe držav. sveta z dne 6. odnosno 9. novembra 1926, ki so bile končno redigirane na seji dne 22. decembra 1926.: Odredba čl. 13. zakona o civilnih uradnikih velja tako v vseh slučajih postavljenja, kakor tudi v slučajih povratka v službo, kolikor sam zakon glede tega ne določa kakih izjem. — Uradnik more dobiti stalnost v drž. službi v zmislu čl. 18. in 54. zak. o civilnih uradnikih, ako predhodno napravi strokovni izpit ter prejme oceno strokovne komisije. — Druga polovica 35. leta državne službe se smatra po čl. 31. zakona o civilnih uradnikih in po tolmačenju tega člena v členu 50. zakona o proračunskih dvanaestlinah za mesece avgust—november 1925 kot efektivni in odslužen čas v državni službi. — Rešenje ministrstva za narodno zdravje z dne 4. januarja 1924. br. 997 o rangi bolnic ne more imeti nobenega pravnega vpliva (dejstva) na rang, ki so ga imeli upravniki bolnic dne 1. oktobra 1923. — Policijski agenti se morajo razvrstiti (raz-

vrstati) kot uradniki III. kategorije po čl. 230. zakona o civ. uradnikih. — »Naš glas.«

—§ Stalnost in 100%, 5. grupa položajne plače II. kategorije pripada učiteljem v lasom razsodbe državne sveta z dne 25. avgusta 1926. Br. 26.855 od dneva do usposobljenostnem izpitu. Za priznanje polne (100%) II/5. grupe položajne plače naj zaprosijo prizadeti tovariši(ice) obenem v prošnji za prevedbo iz začasne v stalno državno službo Uverenie o službeni dobi sklenite z datumom usposobljenostnega izpitičevala!

—§ Ministrstvo vojske in mornarice je razposlalo vsem ministrstvom okrožnico s prošnjo za uvaževanje: S členom 47. zakona o ustroju vojske in mornarice je določeno, da nikdo ne more postati državni samoupravni ali občinski uradnik ako ni v stalnem kadru odslužil obvezni kadrovski rok. Izvzete so samo osebe, ki so po zakonskih odredbah stalno ali začasno onemogočene vojaške službe. V mnogih slučajih pa se je ugotovilo, da so bile mnoge osebe spreiete v državno ali občinsko službo ki niso zadostile svoji vojni obveznosti v kadru Istotako se je ugotovilo da mnogi, ki so zadostili svoji kadrovski službi, niso uvrščeni kot obvezanci v operativni ali rezervni vojski četudi so po svoji starosti dožni služiti v omenjenih kategorijah vojske. Glede na to je potrebno, da se v prihodnje kompetentni organi za sprejemanje prošilcev v državno, samoupravno ali občinsko službo strogo ravnajo na obstoječe zakonskih predpisih ter da pri sprejemanju v službo od vsake osebe ki ni stara nad 50 let. zahtevajo dokaz, da je zadostila vojaški dolžnosti. Oni, ki tega ne dokažejo, se ne smejo sprejeti v službo: oni pa, ki so protizakonito že v službi, naj se ozoovejo na odgovornost in takoj odpravijo k njihovu bataljonu.

Književnost in umetnost.

—k Mali risar. Izdala in založila Tiskovna založba v Mariboru. Tiskala Mariborska tiskarna. — Knjig, ki bi bile namenjene našemu najmlajšemu naraščanju. Slovenci nimamo veliko, take, kakršna je »Mali risar«, katero nam je poklonilo za letošnji Božič novo mariborsko založništvo »Tiskovna založba« kot svojo prvo publikacijo, pa sploh še nismo imeli. Izdaja tega dela je tako po svoji duhoviti zasnovi, kakor po izvedbi in opremljenosti epohalen dogodek v naši mladinski literaturi. Autorja, ilustrator in pesnik, oba Mariborčana, sta rešila svojo nalogo na način, ki se temeljito razlikuje od šablonske banalnosti sličnega inozemskega blaga. Delo vsebuje na 32 straneh najfinjšega in izredno močnega papirja formata velike četrtinke 90 originalnih risb, 202 verza ter uvodno in sklepno pesmico in zasluži, da si ga nabavi vsak, kdor hoče napraviti svoji deci res pravo in trajno veselje. Cena 25 Din je v primeri z drugimi sličnimi, toda neprimerno manj vrednimi inozemskimi izdajami izredno nizka. Naroča se pri: »Tiskovni založbi, o. r. z. o. o. z. v Mariboru«, Jurčičeva ulica št. 4; dobi se pa tudi v vseh večjih knjigarnah.

Rokotvorni pouk.

Vse potrebščine za KNJIGOVEŠTVO IN KARTONAŽO dobite najceneje v trgovini

„ŠAGRIN“ dr. z o. z. LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 6. (nasproti Hotela Union.)

—k Parni stroj in parna turbina. Ing. Gviždon Gulič. Založba Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani 1926.

Naša tehnična literatura je s tem dobila zopet novo knjigo. Knjiga obravnava iz praktičnega stališča parni stroj in parno turbino ter je v prvi vrsti namenjena številnim strojnikom in strojniškim pripravnikom. Prvi najdejo v njej vse potrebno za izpopolnitev svojega znanja, drugi pa najboljše pripravo za strojniški izpit. Knjiga je neobhodno potrebna enim in drugim, ki jo bodo tudi toplo pozdravili. Tekst izpopolnjuje nad 150 slik, ki so praktično posebej razvrščene, tako da olajšajo poglobitev v snov.

Knjiga, ki je zelo okusno opremljena in bogato ilustrirana, velja vezana v celo platno 80 Din.

—k Mentor. Prejeli smo prvo številko obnovljenega dijaškega lista »Mentorja«. Vsečina: Mentor po triletnem presledku. — W. Irving, Dan pred Božičem v poštnem vozu. Črtica. — J. Pogačnik, Kipeča trta. Pesem. — I. Dolenc, Sopotno palico po Koroškem. Potopis. — M. Prezelj, Svet dom lepote. Naravoslovna črtica. — Nebesna sinjina in oblaki. Pesem. — Iv. Sušnik, Pokrajina na mesecu. Opis s sliko. — I. Pogačnik, Studirajoči. Pesem. — Bistro oko, Slovenski skavti in tabori. — I. Pogačnik, Vedeti... Pesem. — V. Šarabon, Kakšen sport naj mladina goji? Navodilo. — Delo najmlajših; Ko Čerina ni bilo doma. (Nadaljevanje Erjavčeve povesti.) Donesek iz dijaških vrst. — Naši pomenki. — Mali obzorik. — Malo za šalo, malo za res. — Na ovoj: Sporočilo uprave. — Šah. — Nabiralec.

—k Marija Grošljeva. Šale za male. Slikanica, založila Tiskovna zadruga. Cena 32.— Din.

Poleg ljubke Čebeličice brenčelice, je agilna Tiskovna zadruga za letošnjega Miklavža in Božič izdala še eno slikanico, ki po lepoti prvo še skoraj prekaša. V živih pestrih barvah nastopajo in uganjajo svoje burke razni skrateljčki in palčki, poredneži in navihanci, dvo- in četveronožci. — Eni muzicirajo, drugi kvartajo, tretji mlajto, četrti se kregajo itd. Slikanico želimo vsem našim malčkom.

—k Dr. Josip Serbec, Spomini. V Ljubljani 1927. Kom. založba Tiskovne zadruge. Cena broš. knjigi Din 36, vezani v celo platno Din 46, poštnina Din 3 veče.

Memoarske literature Slovenci nimamo mnogo, dasi bi nam bila v mnogem oziru koristna in potrebna za pogled nazaj in naprej. Lani je umrl v Celju dr. Josip Serbec. Zadnje dni svojega življenja je spisoval Spomine, ki jih je končal 5 dni pred svojo smrtjo in ki so pravkar izšli pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Po sklepu lista.

— Učiteljsko društvo za kočevski okraj ima svoj redni občni zbor dne 15. januarja t. l. v Kočevju na osnovni šoli s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor in poročilo predsednika. 2. Poročilo funkcionarjev: a) tajnika prosvetnega odseka; b) blagajnika; c) pregledovalca računov. 3. Volitve. 4. Volitve delgovatov in njih namestnikov. 5. Določitev članarine. 6. Slučajnosti.

—Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo bode imelo zborovanje in redni letni občni zbor v soboto, dne 15. t. m. ob 10. uri v Rogatec. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. »Položaj med nami«, ref. tov. Zdravko Sotošek. 4. Odgovor Pov. UJU na sklepe zadnjega zborovanja. 5. Tajniško poročilo. 6. Blagajniško poročilo. 7. Poročilo pregledovalcev. 8. Volitve odbora. 9. Slučajnosti.

Različne tkanine za ženska ročna dela

v največji izberi.

Na zahtevo vzorci!

A. & E. SKABERNE, LJUBLJANA

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. — Najmanjši znesek Din 5.—

NOVA ŠOLSKA TABLA
dvojna, na škripcih, se ugodno proda. Ponudbe na upravo U. T.

ZGODOVINSKO UČNO SNOV,

ki jo predpisuje novi učni načrt, dobiti v J. Nerat: »Zgodovinski čitanki«, ki jo je založila Učit. tiskarna v Ljubljani. Cena je 15 Din.

UPRAVA POPOTNIKA
ima več nevezanih letnikov Popotnika na prodaj do leta 25/26 a 20 Din od leta 25/26 a 50 Din. Dalje ima posamezne številke vseh letnikov a 5 Din kom na razpolago.

UPRAVA ZVONČKA
ima več vezanih in nevezanih letnikov na prodaj in sicer boljše veza-

ne a 60.— Din, navadno vezane a 45.— Din in nevezane a 30.— Din. Dalje ima nešteto posameznih števil vseh letnikov a 3.— Din komad na razpolago.

Z LAHKOTO DOSEŽATE DOBRE USPEHE PRI POUKU,

ako imate uvedene ročne zemljevide kulturnih

skupin, katere je izdal Učit. dom v Mariboru. Izšli so sledeči: I. Pohorje s Kozjakom, — II. Slov. gorice s ptujskim in dravskim poljem, — III. Prekmurje z Medjimurjem, — VI. Celjska kotlina s Spodnjim slov. Posavjem, — V. Ljubljanska in Mariborska oblast (Slovenija). Cene znižane.

Glavni in odgovorni urednik Ivan Dimnik v Ljubljani. Za oglasni del odgovarja Andrej Skulj v Ljubljani. Tiska »Učiteljska tiskarna«

Rado Grum v Ljubljani. Izdajatelj: UJU — poverjenišvo Ljubljana, odgovarja v Ljubljani; zanjo odgovarja France Štrukelj v Ljubljani.